

Sygn. akt I ACa 805/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SA Krzysztof Chojnowski
Protokolant	:	Justyna Stolarewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2020 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)w W.

przeciwko **J. S.**

przy udziale **Prokuratora Prokuratury (...) w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 18 czerwca 2019 r. sygn. akt I C 227/19

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

Powód (...) w W. w upadłości likwidacyjnej, w pozwie skierowanym przeciwko J. S. w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zażądał od pozwanego zapłaty kwoty 126.028, 24 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotnej stopy lombardowej NBP, ale nie większej, niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie przekazał sprawę do Sądu Okręgowego w Ostrołęce na podstawie art. 505³³ § 1 k.p.c.

Dnia 4 października 2018 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce wydał nakaz zapłaty w sprawie INc 134/18 w postępowaniu upominawczym, uwzględniający roszczenie w całości.

Pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty. Wnosząc o oddalenie powództwa, zakwestionował wszelkie okoliczności sprawy podane w pozwie, zasadność i wysokość roszczenia, prawidłowość wyliczeń oraz podnosząc zarzut przedawnienia.

W piśmie procesowym z dnia 13 maja 2019 r. powód cofnął pozew w części, co do kwoty 20.000 zł wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie i wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz 106.028,24zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości kredytu lombardowego NBP od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w punkcie I zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 106.028,24 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności kredytu lombardowego NBP od dnia 19 lipca 2018 roku do dnia zapłaty; w punkcie II umorzył postępowanie co do kwoty 20.000 zł; w punkcie III zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.976 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.400 zł kosztów zastępstwa prawnego; w punkcie IV nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Ostrołęce kwotę 4.725 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Powyższy wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Dnia 30 sierpnia 2013 roku pozwany J. S. zawarł ze (...)/dalej (...)/ w W. umowę kredytu odnawialnego LP (kredytu konsumenckiego) nr (...).

Stosownie do warunków umowy i regulaminu udzielania pożyczek/kredytów odnawialnych Kasa udzieliła pożyczkobiorcy uprawnienia do wielokrotnego zadłużania się w ciężar rachunku bieżącego do kwoty 90.000 zł. Spłata pożyczki stosownie do treści pkt 9 umowy miała polegać na dokonywaniu przez pożyczkobiorcę comiesięcznych wpłat na rachunek w wysokości 5 % wykorzystanej kwoty kredytu w ramach limitu, powiększonej o należne odsetki.

Zgodnie z pkt 5 umowy kredyt został udostępniony w rachunku w dniu podpisania umowy.

Umowa zawarta została na okres 12 miesięcy od 30 sierpnia 2013 roku do 30 sierpnia 2014 roku. Po upływie tego okresu umowa była automatycznie przedłużana na kolejne okresy, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w § 15 ust. 2 i 3 Regulaminu.

Zgodnie z pkt 19 umowy, w przypadku nieterminowej spłaty kredytu, należności z tego tytułu stały się w dniu następnym należnością przeterminowaną. Od niespłaconego w całości lub w części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa, od całości zadłużenia pobierane są odsetki wg stopy procentowej, o jakiej mowa w pkt 17 umowy. (...) przysługuje prawo wypowiedzenia umowy w trybie i na warunkach, o jakich mowa w pkt 28 umowy. Po upływie terminu wypowiedzenia umowa ulegnie rozwiązaniu, co oznacza postawienie kredytu w stan natychmiastowej wymagalności i konieczność spłaty całości zadłużenia w terminie zakreślonym przez (...). W przypadku braku spłaty w ww. terminie, (...) może skierować sprawę na drogę postępowania sądowego.

W związku z brakiem terminowego regulowania należności wynikających z umowy kredytu odnawialnego LP (kredyt konsumencki) nr (...), (...) w W. w upadłości likwidacyjnej w W. pismem z dnia 14 marca 2016 r. wezwała J. S. do zapłaty kwoty 104.970,30 zł w terminie 14 dni roboczych od dnia doręczenia wezwania. Na wskazaną powyżej kwotę składały się: zaległy kapitał w wysokości 89.781,31 zł, odsetki umowne w wysokości 7.291,16 zł oraz odsetki karne w wysokości 7.843,83 zł i koszty windykacji.

Następnie, w związku z brakiem terminowego regulowania należności wynikających z umowy kredytu odnawialnego, pismem z dnia 25 kwietnia 2016 r. wysłanym listem poleconym wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 106.030,40 złotych w terminie 14 dni roboczych od dnia doręczenia wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytu. Na wskazaną powyżej kwotę składały się: zaległy kapitał w wysokości 89.721,31 zł, odsetki umowne w wysokości 7.291,16 zł, odsetki karne w wysokości 8.876,93 zł oraz koszty windykacji w wysokości 81zł.

Na dzień 19 lipca 2018 roku na zobowiązanie pozwanego pożyczkobiorcy względem pożyczkodawcy składała się kwota pożyczki 89.781,31 zł, powiększona o odsetki wynikające z zaległości w spłacie raty pożyczki w wysokości 7.291,16 zł i naliczone odsetki karne z tytułu należności przeterminowanych w wysokości 28.874,77zł oraz inne koszty windykacyjne w wysokości 81,00zł.

W dniu 5 listopada 2014r. zapadła decyzja nr (...), mocą której zarządca komisaryczny (...) w W. wstrzymał do odwołania zawieranie z członkami (...) wszelkich nowych umów. Dnia 10 grudnia 2014 r. Komisja Nadzoru Finansowego zadecydowała o zawieszeniu z dniem 1 grudnia 2014 r. działalności (...) w W.. Postanowieniem z dnia 5 lutego 2015 r. w sprawie XGU 53/15 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy ogłosił upadłość (...) z możliwością zawarcia układu. Kolejnym postanowieniem z dnia 19 marca 2015 roku wydanym w sprawie XGU 87/15 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy zmienił sposób prowadzenia postępowania na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego i ustanowił Syndyka w osobie L. K. (1).

Wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie Wydział V Karny z dnia 6 grudnia 2017r. sygn. VK 218/17 J. S. uznany został winnym popełnienia czynu z art. 18§ 3 kk w zw. z art. 286 §1 kk w zw. z art.294 § 1 kk w zb. z art. 297 § 1 kk w zw. z art. 11§ 2 kk tj. tego, że w okresie od dnia 24.07.2012 r. do dnia 07.08.2012 r. w W., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w zamiarze, aby ustalone osoby oraz inne osoby dokonały czynu zabronionego polegającego na doprowadzeniu jednostki organizacyjnej prowadzącej na podstawie ustawy podobną działalność gospodarczą do banku, to jest (...)w W. przy ul. (...), do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 600 000 zł w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, poprzez wprowadzenie w błąd pracowników (...) w W., co do zdolności kredytowej J. S. oraz rzetelności dokumentów dotyczących jego zatrudnienia i osiąganych przez niego dochodów, a także, co do tożsamości osób, na których rzecz pożyczka została faktycznie udzielona, ułatwił jego popełnienie, w ten sposób, że w placówce (...) w W., w celu uzyskania dla innych osób od (...) w W., pożyczki w wysokości 600 000,00 zł, przedłożył nierzetelne dokumenty w postaci:

-zaświadczenia z dnia 19.07.2012 r., z którego wynikało, iż J. S. jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w firmie(...)z siedzibą w O. - Ś. na stanowisku dyrektora ds. technicznych obiektu (...) R. T. W. i osiąga miesięczne wynagrodzenie w kwocie 61 110,00 zł,

- umowy o pracę z dnia 02.02.2012 r. zawartej pomiędzy J. S. jako pracownikiem a firmą (...)z siedzibą w O. - Ś. jako pracodawcą na podstawie której J. S. miał być zatrudniony w w/w firmie na czas określony i osiągać miesięczne wynagrodzenie w kwocie 18 000 zł,

- aneksu z dnia 30.03.2012 r. do umowy o pracę z dnia 02.02.2012 r. zawartego pomiędzy J. S., jako pracownikiem a firmą (...)z siedzibą w O. - Ś., jako pracodawcą, na podstawie którego J. S. miał osiągać miesięczne wynagrodzenie w kwocie 93 723,70 zł, a także nierzetelne, pisemne oświadczenie dotyczące okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania pożyczki w postaci kwestionariusza wywiadu pożyczkowego z dnia 24.07.2012 r., w którym podał nieprawdziwe informacje, co do wysokości osiąganych dochodów miesięcznych w kwocie 61 110 zł z tytułu zatrudnienia w firmie (...) z siedzibą w O. - Ś. na stanowisku dyrektora ds. technicznych, na podstawie których to dokumentów zawarto umowę pożyczki zabezpieczonej hipoteką nr (...), której zabezpieczeniem miała być hipoteka ustanowiona na nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości K. powiat (...), województwo (...), na mocy której (...)w W. udzieliła pożyczki w kwocie 600 000 zł, której kwota została następnie przekazana na rzecz P. P. i innych osób.

Postanowieniem z dnia 5 lutego 2015 r. w sprawie XGU 53/15 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy ogłosił upadłość (...) z możliwością zawarcia układu. Kolejnym postanowieniem z dnia 19 marca 2015 r. wydanym w sprawie XGUp 87/15 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy zmienił sposób prowadzenia postępowania na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego i ustanowił Syndyka w osobie L. K. (1).

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, że strona powodowa wywodziła swoje roszczenie z zawartej z pozwanym w dniu 30 sierpnia 2013 r. umowy kredytu odnawialnego LP (kredyt konsumencki) nr (...). Za istotne Sąd uznał, że pozwany nie kwestionował faktu zawarcia w dniu 30 sierpnia 2013 r. umowy kredytowej, na podstawie której miał uzyskać kredyt odnawialny w wysokości 90.000 zł. Ostatecznie nie kwestionował również wysokości kwoty objętej żądaniem pozwu – ani kwoty należności głównej (niespłaconego kapitału kredytu), ani kwoty naliczonych odsetek umownych i karnych. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa, a swego stanowiska nie poparł argumentacją. Strona powodowa przedstawiła natomiast w odpowiedzi na sprzeciw pozwanego (pismo z dnia 19 marca 2019 r.) dokładne i pełne wyliczenia do umowy kredytu odnawialnego LP (kredyt konsumencki) nr (...), z których wynikało, w jaki sposób każdorazowa wpłata pozwanego była księgowana, w jaki sposób została wyliczona kwota należności głównej, odsetek umownych i karnych. Odpis pisma pełnomocnika powoda z dnia 19 marca 2019 r. z załącznikami został przesłany bezpośrednio pełnomocnikowi pozwanego, pozwany nie złożył odpowiedzi na nie. Wobec tego Sąd uznał wyliczenia powoda za poprawne i na nich się oparł.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że pozwany nie skierował przeciwko żądaniu pozwu merytorycznych zarzutów. Jego obrona skupiła się wyłącznie na twierdzeniach, że kredyt nie został przez niego spożytkowany, bowiem został zaciągnięty na prośbę jego kolegi i pracodawcy Z. B. i przeznaczony na dofinansowanie kopalni piasku i żwiru. Zdaniem Sądu, podnoszone przez pozwanego argumenty nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy.

Sąd Okręgowy wskazał, że to pozwany zaciągnął u strony powodowej kredyt odnawialny w wysokości 90.000 złotych i w świetle przepisów prawa materialnego tylko on obowiązany jest do jego zwrotu. Okoliczność, że środki uzyskane z kredytu zostały przekazane na inwestycje kolegi pozwanego Z. B., i że pozwany z tych środków nie skorzystał, Sąd ocenił, jako nieistotną dla odpowiedzialności pozwanego. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że jego rolą była ocena tego, czy pozwany rzeczywiście zaciągnął zobowiązanie stanowiące podstawę żądania pozwu, czy jest ono wymagalne i jako takie może być dochodzone na drodze postępowania sądowego, a w związku z tym, czy powód zasadnie domaga się od pozwanego zwrotu kwoty kredytu i dodatkowych kosztów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 106.028,24 zł. O odsetkach od kwoty należności głównej orzekł zgodnie z art. 481 § 1 k.c., art. 481 § 2¹ k.c. i 482 § 1 k.c.

W pkt 2 Sąd orzekł na podstawie art. 355 § 1 k.p.c.

O kosztach procesu postanowił na mocy art. 98 § 1 k.p.c., a o kosztach sądowych w oparciu o art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w punktach 1, 3 i 4.

Wyrokowi zarzucił naruszenie:

- art. 731 k.c., względnie art. 118 k.c. poprzez nierozpoznanie i niewzięcie pod uwagę zarzutu przedawnienia roszczenia objętego pozwem, zgłoszonego przez pozwanego dwukrotnie,

- art. 117 §2¹ k.c. w zw. z art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018 r., poz. 1104) poprzez niezastosowanie tego przepisu i niewzięcie pod uwagę z urzędu zarzutu przedawnienia roszczenia objętego pozwem,

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nieodniesienie się w uzasadnieniu orzeczenia do zarzutu przedawnienia zgłoszonego przez pozwanego oraz niewskazania ani podstawy prawnej pominięcia w orzekaniu tego zarzutu, ani przyczyn, dla których Sąd nie zastosował z urzędu art. 117 § 2¹ k.c.

Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania za obydwie instancje. W ramach wniosku ewentualnego pozwany wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w celu rozpoznania zarzutu przedawnienia.

W odpowiedzi na apelację, powód wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są prawidłowe zasługują i na podzielenie. Jeśli chodzi natomiast o prawną ocenę sprawy, to rację należy przyznać apelującemu, iż pomija ona zarzut przedawnienia roszczenia. Wskazany mankament uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie mógł jednak skutkować uwzględnieniem wniosków apelacji, albowiem wyrok jest prawidłowy.

Zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. (w wersji obowiązującej sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Ugruntowane jest stanowisko, iż nie każda wadliwość uzasadnienia wyroku może stanowić wystarczającą podstawę do sformułowania zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., ale tylko szczególnie istotna, czyli powodująca, że na podstawie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia sąd odwoławczy nie byłby w stanie stwierdzić, jaki stan faktyczny sąd pierwszej instancji ustalił i jakie przepisy prawa materialnego do jego oceny zastosował. Stwierdzenie przez sąd drugiej instancji naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. powinno być poprzedzone ustaleniem, że pisemne motywy rozstrzygnięcia poddanego kontroli instancyjnej są tak wadliwe, iż nie zawierają danych pozwalających na jej przeprowadzenie (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26.09.2019r., V ACa 545/18, LEX nr 2737894).

W przedmiotowej sprawie taki przypadek nie zachodzi. Owszem, słuszność ma strona apelująca, że Sąd pierwszej instancji nie odniósł się merytorycznie do zarzutu przedawnienia, mimo tego, iż był on eksponowany przez stronę pozwaną. Ten mankament uzasadnienia nie mógł jednak skutkować uchyleniem wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Po pierwsze, przyjmując należy, że skoro Sąd Okręgowy dostrzegł ten zarzut (o czym stanowi uzasadnienie wyroku) i wydał wyrok uwzględniający powództwo, to uznał ten zarzut za niezasadny.

Po drugie, przypomnieć należy, że sąd odwoławczy jest sądem merytorycznym i ma obowiązek badania oraz ustalania z urzędu materialnoprawnej podstawy rozstrzygnięcia. Sąd odwoławczy, jako sąd meriti rozpoznaje sprawę ponownie w odniesieniu do podstawy faktycznej i prawnej, mając obowiązek z urzędu uwzględnić uchybienia prawa materialnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2016 r., II CSK 142/16, Lex nr 219650).

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w ramach kontroli prawa materialnego podjął się zbadania zgłoszonego zarzutu przedawnienia we własnym zakresie.

Jak wynika z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, pozwany w dniu 30 sierpnia 2013 r. zawarł ze (...) w W. umowę kredytu odnawialnego nr(...)Umowa ta uprawniała pozwanego do wielokrotnego zadłużenia się w ciężar

rachunku bieżącego do kwoty 90 000 zł. Spłata miała polegać na dokonywaniu przez pożyczkobiorcę comiesięcznych wpłat na rachunek w wysokości 5% wykorzystanej kwoty kredytu w ramach limitu powiększonej o należne odsetki. Na tle tej umowy powód zgłosił roszczenie w tej sprawie, które pozwany ocenił, jako przedawnione.

Analiza zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia nie jest możliwa bez odniesienia się do charakteru prawnego kredytu odnawialnego. Wskazać należy, że pojęciem kredytu odnawialnego nie posługuje się ani ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 2357), która zawiera definicję kredytu, ani przepisy Kodeksu cywilnego, które regulują umowę pożyczki. Pojęciem tym posługuje się natomiast ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 1083). Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 5 tejże ustawy za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę o kredyt odnawialny. Do kredytu odnawialnego odnoszą się też przepisy art. 42,43 i 66 ustawy o kredycie konsumenckim, które jednak nie definiują tego podjęcia, ani nie określają cech takiej umowy. Próbę zdefiniowania takiej umowy podjęto w doktrynie, gdzie przyjęto, że mianem kredytu odnawialnego należy określać umowę, na podstawie której kredytobiorcy udostępniany jest określony limit kredytowy, do wysokości którego może on dokonywać wypłat, zaś każda spłata kredytu powoduje, że kredytobiorca ponownie ma możliwość wypłaty kredytu w wysokości równej dokonanym spłatom, której może zażądać w okresie udostępnienia kredytu. Umowa taka może być ukształtowana zarówno, jako umowa zawierana na czas określony, jak również, jako umowa zawierana na czas nieokreślony. O odnawialności kredytu stanowi powtarzalność świadczeń stron wynikająca z umowy, nie zaś okres, na który została zawarta (por. B. Wyżykowski, Kredyt odnawialny na tle ustawy o kredycie konsumenckim – wybrane zagadnienia, MOP 2019, nr 23).

W literaturze przedmiotu wyrażono też stanowisko, że umowę, na podstawie której powstaje stosunek prawny kredytu w rachunku bankowym należy kwalifikować jako umowę kredytu w rozumieniu art. 69 Prawa bankowego. Kwalifikacja umowy kredytu w rachunku bankowym, jako umowy kredytu z art. 69 Prawa bankowego rodzi pytanie o wzajemną relację pomiędzy umową kredytu w rachunku bankowym a umową rachunku bankowego. Umowy te są umowami odrębnymi, ponieważ umowa rachunku bankowego nie przewiduje powstania salda ujemnego, a z kolei umowa kredytu w rachunku bankowym odpowiada treści umowy kredytu z art. 69 Prawa bankowego, specyficzny jest tylko sposób udostępnienia środków pieniężnych. Pomimo tożsamości stron tych stosunków prawnych oraz okoliczności zawarcia umowy, w szczególności czasu lub zamieszczenia postanowień umownych w jednym dokumencie, inny jest cel gospodarczy tych kontraktów, niepozwalający przyjąć, że mamy do czynienia z jedną umową. Z uwagi na odrębności tych umów, w literaturze wskazano, że umowę kredytu w rachunku bankowym i umowę rachunku bankowego należy zakwalifikować, jako zespół umów, gdzie umową nadrzędną jest umowa rachunku bankowego. Umowa kredytu w rachunku bankowym ma rację bytu tylko, gdy istnieje umowa rachunku bankowego. Brak tej drugiej powoduje niemożliwość powstania stosunku kredytu w rachunku bankowym. Wskazuje się też, że w sytuacji jednoczesnego zawarcia umowy rachunku bankowego oraz umowy kredytu w rachunku bankowym nieważność pierwszej czynności ma taki skutek, że umowa kredytu w rachunku bankowym nie zostanie dotknięta sankcją nieważności, ponieważ inna jest jej treść, podlegająca odrębnemu reżimowi prawnemu; to jednak nie wywołuje skutków prawnych, ponieważ z powodu braku rachunku bankowego nie będzie możliwe udostępnienie środków pieniężnych w sposób przewidziany w umowie. W konsekwencji, z uwagi na następczą niemożliwość świadczenia, umowa kredytu w rachunku bankowym wygaśnie (por. M. Adamczyk, Zajęcie rachunku bankowego a umowa kredytu w rachunku bankowym, MOP 2010, Nr 16).

Reasumując, umowa kredytu odnawialnego jest umową podrzędną w stosunku do umowy rachunku bankowego i bez umowy rachunku bankowego nie może funkcjonować w obrocie prawnym. Umowy te, choć odrębne, są ściśle powiązane, a powiązanie to ma takie znaczenie, że rozwiązanie umowy rachunku bankowego skutkuje wygaśnięciem umowy kredytu odnawialnego.

Powyższe uwagi o charakterze ogólnym mają znaczenie dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Strona pozwana zarzut przedawnienia wywodziła bowiem z art. 731 k.c., który reguluje dwuletni termin przedawnienia dla roszczeń z rachunku bankowego, twierdząc, że umowa o kredyt odnawialny w rachunku bankowym podlega reżimowi tego przepisu. W świetle powyższych uwag, z tym stanowiskiem nie można się jednak zgodzić. W istocie mamy do czynienia

z dwiema umowami: umową rachunku bankowego i umową kredytu odnawialnego w rachunku bankowym, które choć są powiązane, to jednak stanowią odrębne umowy i tworzą dwa stosunki prawne.

W konsekwencji przedawnienie roszczeń wywodzonych z tych umów należy oceniać oddzielnie dla każdej z tych umów. Roszczenia z umowy rachunku bankowego przedawniają się z upływem dwóch lat, zaś roszczenia z umowy kredytu odnawialnego z upływem trzech lat, zgodnie z art. 118 k.c., jako roszczenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez bank. Wskazany trzyletni termin przedawnienia dla roszczenia banku z umowy kredytu odnawialnego udzielonego w rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowym przyjął także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2008 r., II CSK 212/08, (M.Praw.2009/12/671-673).

Ustalając datę wymagalności roszczenia będącego przedmiotem tej sprawy, przypomnieć należy, że postanowieniem z dnia 5 lutego 2015 r. w sprawie XGU 53/15 Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy ogłosił upadłość (...) - z możliwością zawarcia układu. Kolejnym postanowieniem z dnia 19 marca 2015 r. wydanym w sprawie XGUp 87/15 Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy zmienił sposób prowadzenia postępowania na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego i ustanowił Syndyka w osobie L. K. (2).

W tytule II ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 498) uregulowano postępowanie upadłościowe wobec banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Zgodnie z zawartym w tym tytule art. 434 pkt 1 Prawa upadłościowego, o ile skutki te nie nastąpiły wcześniej z powodu otwarcia postępowania układowego, z dniem ogłoszenia upadłości ulegają rozwiązaniu umowy rachunku bankowego; oprocentowanie rachunków bankowych jest naliczane do dnia ogłoszenia upadłości.

Jak wskazano w doktrynie „rozwiązanie” w tym wypadku należy rozumieć, jako wygaśnięcie umowy, czyli jako skutek, który zachodzi niezależnie od woli kontrahenta banku ((...)). Rozwiązanie umowy rachunku bankowego ma charakter bezwarunkowy, przy czym w odniesieniu do upadłości z możliwością zawarcia układu postuluje się korekcyjną wykładnię wskazanego przepisu tj. taką, zgodnie z którą skutki przewidziane w tym przepisie następują nie w dniu ogłoszenia upadłości, lecz w dacie wydania postanowienia o zmianie postanowienia o ogłoszeniu upadłości banku z możliwością zawarcia układu na postanowienie obejmujące likwidację majątku banku (por. K. Kohutek, Sanacja układowa banku w świetle przepisów prawa upadłościowego i naprawczego, TPP 3-4/2004, s.102).

Wobec powyższego należy stwierdzić, że umowa rachunku bankowego uległa rozwiązaniu najpóźniej w dniu 19 marca 2015 r. – przy przyjęciu wyżej zaprezentowanej wykładni art. 434 Prawa upadłościowego. Przy przyjęciu literalnej wykładni tego przepisu umowa ta uległa rozwiązaniu już w dniu ogłoszenia upadłości tj., w dniu 5 lutego 2015 r. Na skutek rozwiązania umowy rachunku bankowego wygasła umowa kredytu odnawialnego w rachunku bankowym z przyczyn, o których była wyżej mowa. Od daty wygaśnięcia umowy kredytu w rachunku bankowym należy liczyć termin przedawnienia roszczenia bowiem w tej dacie roszczenie z pewnością było wymagalne. Niezależnie zatem, od której daty liczyć trzyletni termin przedawnienia tj. czy od dnia ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu (5 lutego 2015 r.), czy od dnia wydania postanowienia o zmianie sposobu prowadzenia postępowania na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego (19 marca 2015 r.), roszczenie w dacie wniesienia pozwu (19 lipiec 2018 r.) było już przedawnione.

Zasadniczo upływ terminu przedawnienia roszczenia skutkuje oddaleniem powództwa. W okolicznościach tej konkretnej sprawy strona powodowa powołała się jednak na art. 5 k.c., twierdząc, że zgłoszenie zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa. Sąd Apelacyjny zgodził się z tym stanowiskiem.

Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2016 r. (I PK 85/15, Legalis) zauważyć trzeba, że mimo istotnej funkcji, jaką pełni przedawnienie, to jest funkcji stabilizującej stosunki społeczne, funkcja ta nie przedstawia się, jako nadrzędna; musi ona bowiem w pewnych sytuacjach ustąpić przed inną wartością, jaką jest prawo strony do uzyskania orzeczenia zgodnego z poczuciem sprawiedliwości. Stąd też zastosowanie art. 5 k.c. w odniesieniu do zarzutu

przedawnienia zakłada rozważenie, na tle całokształtu okoliczności sprawy, interesów i postaw obu stron roszczenia, tj. zarówno uprawnionego, jak i zobowiązanego.

Zgodnie z ugruntowanym zapatrywaniem doktryny i orzecznictwa, uznanie podniesienia zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa jest możliwe w wypadkach szczególnie rażącego nadużycia prawa i wtedy, gdy indywidualna ocena okoliczności sprawy wskazuje, że opóźnienie w dochodzeniu przedawnionego roszczenia nie jest nadmierne i było usprawiedliwione szczególnymi przyczynami (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.01.2019r., IV CSK 503/17, Legalis).

Według wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 11 października 2018 r., V ACa 733/17, (Legalis) podniesienie przez dłużnika zarzutu przedawnienia musi być uznane za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, w sytuacji, gdy dłużnik swoim zachowaniem i niewłaściwym postępowaniem doprowadził do przedawnienia, a przez skuteczne postawienie tego zarzutu uzyskalby korzyść majątkową.

Przenosząc powyższe na grunt tej sprawy, Sąd Apelacyjny zauważa, że przekroczenie terminu przedawnienia nie jest nadmierne. Przekroczenie to znajduje usprawiedliwienie w okoliczności wniesienia powództwa przez Syndyka. Jest oczywiste, że należyte rozeznanie się w sytuacji upadłego, w tym w wierzytelnościach, wymaga czasu, a tym bardziej, gdy upadłym jest spółdzielcza kasa oszczędnościowo – kredytowa, czyli instytucja, której działalność polega m.in. na udzielaniu kredytów i pożyczek.

Odnosząc się natomiast do dłużnika, należy zauważyć, że uwzględnienie zarzutu przedawnienia w tym konkretnym przypadku godziłoby w zasady społecznego poczucia sprawiedliwości, przyzwoitości i skutkowałoby niejako przyzwoleniem na podejmowanie skrajnie nieuczciwych działań, mających na celu wyprowadzanie środków finansowych z banków czy (...), za pomocą metod, które należy określić, jako oszukańcze. Poprzez takie działania, jakich podjął się m.in. pozwany, (...) w W. upadł. Pozwany został zresztą skazany wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie Wydział V Karny z dnia 6 grudnia 2017r. sygn. VK 218/17. Pozwany brał udział w przestępczym procederze i nie może teraz wywodzić korzystnych dla siebie skutków prawnych w oparciu o upływ czasu, jaki upłynął od wymagalności roszczenia do daty wniesienia powództwa. Pozwany zaciągnął zobowiązanie i powinien się z niego wywiązać. Nie może poszukiwać usprawiedliwienia w swojej roli figuranta i okoliczności, iż faktycznie środki finansowe przekazał innej osobie. Charakter relacji łączących pozwanego z innymi osobami, z którymi się porozumiewał i ewentualne umowy łączące go z tymi osobami nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Pozwany (rok urodzenia 1974), w dacie zaciągania zobowiązania powinien był rozważyć, czy leży ono w jego interesie. Powinien też był przeanalizować czy spłata kredytu odnawialnego pozostaje w zakresie jego realnych możliwości i czy nawet mimo brak faktycznego skorzystania z kredytu, z uwagi na łączące go powiązania z innymi osobami, będzie w stanie dokonać spłaty tego, co od (...) w W. pożyczył. Wszystkie zaniedbania w tym zakresie obciążają pozwanego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie może powoływać się na zarzut przedawnienia osoba, która uczestniczyła w czynnościach skutkujących niekorzystnym rozporządzeniem mienia przez (...) i zaciągnęła wysokie zobowiązanie, nie licząc się z obowiązkiem zwrotu i całkowicie lekceważąc zasadę pacta sunt servanda i to nawet wówczas, gdy zobowiązanie zaciągnęła, jako konsument. Ochrona interesów konsumenta nie może sięgać tak daleko, by udzielać ochrony osobom nieuczciwym, które biorą udział w wyprowadzaniu środków pieniężnych z instytucji finansowych. Konsekwencje tego typu procederów są jednak poważne, a można do nich zaliczyć m.in. upadłość, utratę miejsc pracy przez pracowników danej instytucji, trudności z odzyskaniem środków wpłaconych na lokaty, rachunki etc i utratę społecznego zaufania do tego typu instytucji.

W konsekwencji powyższych rozważań zaskarżony wyrok ostatecznie należy ocenić, jako prawidłowy. Skutkowało to oddaleniem apelacji na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800).

(...)

